

1.4. Διεθνές περιβάλλον: Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας

Αριστοτέλης Κουτρούλης

Η παγκόσμια οικονομία δείχνει να πορεύεται σε ένα μονοπάτι σταθερής ανάπτυξης. Αν και οι ρυθμοί μεταβολής του ΑΕΠ διαφέρουν κατά γεωγραφική περιοχή, ο βαθμός συγχρονισμού μεταξύ των περισσότερων εθνικών οικονομιών παραμένει υψηλός. Οι κίνδυνοι που απειλούν την ομαλή εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας φαίνεται να έχουν αυξηθεί.

1.4.1. Γενική αξιολόγηση των εξελίξεων στην παγκόσμια οικονομία

Οικονομική δραστηριότητα

Σύμφωνα με τις αναθεωρημένες προβλέψεις των διεθνών οργανισμών, ο ρυθμός ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ κατά το τρέχον και το επόμενο έτος θα διατηρήσει τον δυναμισμό που επέδειξε το 2017 φτάνοντας το 3,9% (βλ. Πίνακα 1.4.1). Προς αυτή την κατεύθυνση αναμένεται να συμβάλει η περαιτέρω ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης καθώς και η επιτάχυνση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, εν μέσω ενός ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος που επικρατεί στις περισσότερες ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες. Ανάλογη συνδρομή εκτιμάται ότι θα προέλθει και από άλλους παράγοντες, όπως η έντονη μεταποιητική δραστηριότητα, ο αυξανόμενος όγκος των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και η υποστηρικτική οικονομική πολιτική.

Παρόλο που η παγκόσμια οικονομία φαίνεται να πορεύεται σε ένα μονοπάτι σταθερής ανάπτυξης, οι κίνδυνοι παρέκκλισης από αυτή την πορεία είναι υπαρκτοί. Ειδικότερα, οι κίνδυνοι που απειλούν την ομαλή εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας σχετίζονται με: (α) την κλιμάκωση των προστατευτικών μέτρων έναντι του διεθνούς εμπορίου, (β) την απότομη ανα-

προσαρμογή των αγοραίων τιμών των υλικών και άυλων περιουσιακών στοιχείων, (γ) τις απροσδόκητες μεταβολές στη νομισματική πολιτική των προηγμένων οικονομιών και (δ) τη διατήρηση του δημόσιου χρέους σε υψηλά επίπεδα για ένα μεγάλο αριθμό εθνικών οικονομιών. Όπως και στο παρελθόν, το ενδεχόμενο δημιουργίας ανεξέλεγκτων εντάσεων σε 'ευαίσθητες' γεωγραφικές περιοχές (π.χ. Μέση Ανατολή, Κορεατική Χερσόνησος) εξακολουθεί να αποτελεί πηγή αβεβαιότητας και πιθανό παράγοντα αποσταθεροποίησης της παγκόσμιας οικονομίας.

Πληθωρισμός και απασχόληση

Σε σχέση με το 2017, ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) στο σύνολο των προηγμένων οικονομιών αναμένεται να αυξηθεί οριακά κατά το τρέχον έτος και να κυμανθεί γύρω από το 2% (βλ. Πίνακα 1.4.2). Καθώς ο πυρήνας του πληθωρισμού δεν αναμένεται να παρουσιάσει αξιόλογες μεταβολές, ως βασική αιτία για την οριακή επιτάχυνση του ΔΤΚ στον ανεπτυγμένο κόσμο προβάλλεται η ανοδική πορεία των τιμών των καυσίμων και άλλων βασικών εμπορευμάτων. Ανάλογες τάσεις φαίνεται να χαρακτηρίζουν την πορεία του ΔΤΚ στο σύνολο των αναπτυσσόμενων οικονομιών, με τον πληθωρισμό να αναμένεται ότι θα κυμανθεί γύρω από το 4,6%. Για το 2019 αναμένεται μικρή υποχώρηση του πληθωρισμού τόσο στις προηγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Ως ένα βαθμό, η πρόβλεψη αυτή στηρίζεται στην υπόθεση αντιστροφής της ανοδικής πορείας των διεθνών τιμών του πετρελαίου κατά τη διάρκεια του επόμενου έτους.

Στις τελευταίες εκθέσεις των διεθνών οργανισμών γίνεται λόγος για μια γενικευμένη βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν στην αγορά εργασίας στις περισσότερες οικονομίες του κόσμου. Ως ένα βαθμό, το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται και από τις εκτιμήσεις του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας σχετικά με τη μελλοντική πορεία των ποσοστών ανεργίας σε προηγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες (βλ. Πίνακα 1.4.3). Παρ' όλα αυτά, οι προβλεπόμενοι ετήσιοι ρυθμοί μείωσης της ανεργίας δεν φαίνεται να συμβαδίζουν με τις αντίστοιχες μεταβολές στην οικονομική δραστηριότητα. Με άλλα λόγια, η αποκλιμάκωση της ανεργίας, τόσο στις προηγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, δείχνει να υστερεί χρονολογικά έναντι θετικών εξελίξεων στην παραγωγική δραστηριότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4.1 Πραγματικό Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν^{1,2}*(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)*

	2017*				2018**				2019**			
	ΔΝΤ	ΕΕ	ΗΕ	ΟΟΣΑ	ΔΝΤ	ΕΕ	ΗΕ	ΟΟΣΑ	ΔΝΤ	ΕΕ	ΗΕ	ΟΟΣΑ
Παγκόσμια οικονομία	3,8	3,7	3,7	3,7	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,8	3,9
Προηγμένες οικονομίες	2,3	:	2,3	:	2,5	:	2,2	:	2,2	:	2,1	:
ΗΠΑ	2,3	2,3	2,3	2,3	2,9	2,9	2,5	2,9	2,7	2,7	2,3	2,8
Ευρωζώνη	2,3	2,4	2,3	2,5	2,4	2,3	2,1	2,3	2,0	2,0	1,9	2,1
Ιαπωνία	1,7	1,7	1,7	1,7	1,2	1,3	1,6	1,5	0,9	1,1	1,5	1,1
Ηνωμένο Βασίλειο	1,8	1,8	:	1,7	1,6	1,5	:	1,5	1,5	1,2	:	1,1
Αναπτυσσόμενες οικονομίες	4,8	:	4,6	:	4,9	:	4,8	:	5,1	:	4,8	:
Βραζιλία	1,0	1,0	1,0	1,0	2,3	2,4	2,4	2,2	2,5	2,6	2,7	2,4
Ρωσία	1,5	1,5	1,5	1,5	1,7	1,7	1,7	1,8	1,5	1,6	1,7	1,5
Ινδία	6,7	6,4	6,7	6,6	7,4	7,4	7,5	7,2	7,8	7,6	7,6	7,5
Κίνα	6,9	6,9	6,9	6,9	6,6	6,6	6,5	6,7	6,4	6,3	6,3	6,4

Πηγές: IMF, *World Economic Outlook*, April 2018· OECD, *OECD Interim Economic Outlook*, March 2018· European Commission, *European Economic Forecast*, Spring 2018· United Nations, *World Economic Situation and Prospects 2018* (Update as of mid-2018).

* Εκτιμήσεις, ** Προβλέψεις.

1. Οι αποκλίσεις που υπάρχουν στις εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών οφείλονται, μεταξύ άλλων, στη χρησιμοποίηση διαφορετικών οικονομικών υποδειγμάτων, την υιοθέτηση εναλλακτικών υποθέσεων, καθώς και στη διαφορετική χρονική στιγμή που πραγματοποιούνται οι προβλέψεις από την κάθε ερευνητική ομάδα.

2. Στην κατηγορία των αναπτυσσόμενων οικονομιών περιλαμβάνονται και οι αναδυόμενες οικονομίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4.2 Πληθωρισμός¹*(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)*

	2017		2018*		2019*	
	ΔΝΤ	ΕΕ	ΔΝΤ	ΕΕ	ΔΝΤ	ΕΕ
Προηγμένες οικονομίες	1,7	:	2,0	:	1,9	:
ΗΠΑ	2,1	2,1	2,5	2,2	2,4	2,2
Ευρωζώνη	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6
Ιαπωνία	0,5	0,5	1,1	1,0	1,1	1,1
Ηνωμένο Βασίλειο	2,7	2,7	2,2	2,5	2,2	1,9
Αναπτυσσόμενες οικονομίες	4,0	:	4,6	:	4,3	:
Βραζιλία	3,4	:	3,5	:	4,2	:
Ρωσία	3,7	:	2,8	:	3,7	:
Ινδία	3,6	:	5,0	:	5,0	:
Κίνα	1,6	:	2,5	:	2,6	:

Πηγές: IMF, *World Economic Outlook*, April 2018· European Commission, *European Economic Forecast*, Spring 2018.

* Προβλέψεις.

1. Στην κατηγορία των αναπτυσσόμενων οικονομιών περιλαμβάνονται και οι αναδυόμενες οικονομίες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4.3 Ανεργία

	Ποσοστά ανεργίας			Εκατομμύρια άτομα		
	2017	2018*	2019*	2017	2018*	2019*
Παγκόσμια οικονομία	5,6	5,5	5,5	192,7	192,3	193,6
Προηγμένες οικονομίες	5,7	5,5	5,4	34,1	32,8	32,4
Αναπτυσσόμενες οικονομίες	5,3	5,3	5,3	15,6	16,1	16,6
Αναδυόμενες οικονομίες	5,6	5,5	5,5	143	143,4	144,6

Πηγές: International Labour Office, *World Employment Social Outlook, Trends 2018*.

* Προβλέψεις.

1.4.2. Οικονομικές εξελίξεις ανά τον κόσμο

Προηγμένες οικονομίες

Για το τρέχον και το επόμενο έτος η μεταβολή του ΑΕΠ στο σύνολο των προηγμένων οικονομιών αναμένεται να κυμανθεί περίπου στα ίδια επίπεδα με αυτά του 2017 (2,3%). Η εκτίμηση αυτή αντανακλά έναν υψηλό βαθμό συγχρονισμού της ανάκαμψης όλων των μεγάλων οικονομιών του προηγμένου κόσμου κατά την τρέχουσα περίοδο.

ΗΠΑ: Σύμφωνα με τους περισσότερους δείκτες οικονομικής συγκυρίας, η οικονομία των ΗΠΑ φαίνεται να βρίσκεται πολύ κοντά στο σημείο πλήρους απασχόλησης των παραγωγικών συντελεστών της. Η ανεργία έχει πέσει στο 4,1%, ενώ η αναλογία δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας προς τον αριθμό των ατόμων που αναζητούν εργασία βρίσκεται στο υψηλότερο σημείο μετά το 2000. Η έντονη οικονομική δραστηριότητα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε προσωρινούς παράγοντες, όπως είναι η τόνωση της ζήτησης με δημοσιονομικά μέτρα. Εδώ, βέβαια, τίθεται το ερώτημα κατά πόσο η τρέχουσα επεκτατική δημοσιονομική πολιτική θα αντιστραφεί σύντομα ή θα αποκτήσει έναν μονιμότερο χαρακτήρα. Αν επικρατήσει το δεύτερο σενάριο, τότε ο συνδυασμός επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής με την άνοδο των επιτοκίων από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα υποδηλώνει, ενδεχομένως, τη διάθεση των αμερικανικών οικονομικών αρχών να δημιουργήσουν εκ νέου έναν μηχανισμό απορρόφησης των (εξωτερικών) πλεονασμάτων άλλων χωρών μέσω της αυξημένης ζήτησης για εισαγωγές και της ανακύκλωσης των εσόδων από τις εξαγωγές των πλεονασματικών χωρών στο αμερικανικό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Ευρωζώνη: Η οικονομία της Ευρωζώνης εμφανίζει τάσεις σταθεροποίησης και σταδιακής ανάκαμψης.

Ο ρυθμός οικονομικής επέκτασης το 2018 θα κινηθεί στα ίδια επίπεδα με πέρυσι (2,3%), κυρίως χάρη στην αυξημένη εγχώρια και εξωτερική ζήτηση, τις βελτιωμένες συνθήκες στην αγορά εργασίας και την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των καταναλωτών. Δεδομένης της χαλαρής νομισματικής πολιτικής από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) καθ' όλη τη διάρκεια του τρέχοντος έτους, η οικονομία αναμένεται να ενισχυθεί περαιτέρω από τις επιχειρηματικές επενδύσεις και τις κατασκευές. Σε ό,τι αφορά τις τιμές, ο πληθωρισμός δεν αναμένεται να απομακρυνθεί από το 1,5% του περασμένου έτους. Αν και αυτή η εκτίμηση υποδηλώνει την απουσία πληθωριστικών πιέσεων, οι περισσότεροι αναλυτές εκτιμούν ότι η ΕΚΤ θα προχωρήσει στην ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής της το 2019. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης κατά 0,2 έως 0,4 ποσοστιαία μονάδα το επόμενο έτος.

Ιαπωνία: Το 2018 η ιαπωνική οικονομία θα διατηρήσει το μεγαλύτερο μέρος του δυναμισμού που επέδειξε το περασμένο έτος. Προς αυτή την κατεύθυνση αναμένεται να συμβάλει τόσο η εγχώρια όσο και η εξωτερική ζήτηση. Βασικό ρόλο στην τόνωση της εγχώριας ζήτησης αναμένεται να παίξει η αυξανόμενη κερδοφορία των επιχειρήσεων και η σταδιακή αύξηση των πραγματικών μισθών λόγω των πιέσεων που έχουν δημιουργηθεί στην αγορά εργασίας. Προς το παρόν, ο μεγαλύτερος κίνδυνος που αντιμετωπίζει η ιαπωνική οικονομία σχετίζεται με το ενδεχόμενο μιας μεγάλης ανατίμησης του ιαπωνικού γιεν και τις επιπτώσεις που θα έχει μια τέτοια εξέλιξη στις εξαγωγές της χώρας.

Ηνωμένο Βασίλειο: Σε αντιδιαστολή με την πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών εκτός Ευρωζώνης, η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου εμφανίζει σημάδια 'κόπωσης', με τον ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης να

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4.4 Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στο διεθνές εμπόριο¹

		2016	2017	2018*	2019*
Όγκος διεθνούς εμπορίου (αγαθά & υπηρεσίες)		2,3	4,9	5,1	4,7
Εισαγωγές	Προηγμένες οικονομίες	2,7	4,0	5,1	4,5
	Αναπτυσσόμενες οικονομίες	1,8	6,4	6,0	5,6
Εξαγωγές	Προηγμένες οικονομίες	2,0	4,2	4,5	3,9
	Αναπτυσσόμενες οικονομίες	2,6	6,4	5,1	5,3

Πηγή: IMF, *World Economic Outlook*, April 2018.

* Προβλέψεις.

1. Στην κατηγορία των αναπτυσσόμενων οικονομιών περιλαμβάνονται και οι αναδυόμενες οικονομίες.

μειώνεται από έτος σε έτος (1,5% και 1,2% το 2018 και 2019, αντίστοιχα, από 1,8% το 2017). Οι εκτιμήσεις αυτές αντανακλούν την αδυναμία της βρετανικής οικονομίας να εκμεταλλευτεί το ιδιαίτερα ευνοϊκό εξωτερικό της περιβάλλον λόγω της μεγάλης αβεβαιότητας που περιβάλλει τους όρους εξόδου της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αναπτυσσόμενες οικονομίες

Η μεταβολή του ΑΕΠ στο σύνολο των αναπτυσσόμενων και αναδυόμενων οικονομιών το 2018 και το 2019 αναμένεται να κινηθεί γύρω από το 5%. Ως συνήθως, οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης αναμένεται να είναι ισχυρότεροι στις δύο κινητήριες δυνάμεις του αναπτυσσόμενου κόσμου, την Κίνα και την Ινδία (βλ. Πίνακα 1.4.1). Πέρα από τους υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, οι δύο αυτές χώρες παρουσιάζουν ομοιότητες και ως προς τους βασικούς άξονες πάνω στους οποίους στηρίζεται η τρέχουσα δυναμική των οικονομιών τους (π.χ. αυξήσεις σε ιδιωτική κατανάλωση, δημόσιες δαπάνες και εξαγωγές). Στον υπόλοιπο αναπτυσσόμενο κόσμο, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης διαφέρει από περιοχή σε περιοχή, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε οικονομίας και τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν. Για παράδειγμα, η τάση ενίσχυσης των διεθνών ενεργειακών τιμών, παράλληλα με τη διοργάνωση του Παγκόσμιου Κυπέλου ποδοσφαίρου, αναμένεται να τονώσουν περαιτέρω τη ρωσική οικονομία κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους. Ανάλογα θετικές επιδράσεις αναμένεται να επιφέρουν οι αυξήσεις στις τιμές των βασικών εμπορευμάτων στην οικονομία της Βραζιλίας.

1.4.3. Διεθνές εμπόριο

Για δεύτερη συνεχή χρονιά το διεθνές εμπόριο φαίνεται να διατηρεί τον ρόλο του ως βασικός μηχανισμός μετάδοσης και γεωγραφικής εξάπλωσης της οικονομικής ανάκαμψης. Ειδικότερα, ο ρυθμός ανόδου του διεθνούς εμπορίου το 2018 αναμένεται να επιταχυνθεί στο 5,1% από 4,9% το 2017. Στην επιτάχυνση αυτή εκτιμάται ότι θα συμβάλει το ολοένα αυξανόμενο προϊόν της παγκόσμιας μεταποιητικής βιομηχανίας, η γενικευμένη αύξηση της ζήτησης για καταναλωτικά προϊόντα και η περαιτέρω αύξηση των επενδύσεων των επιχειρήσεων.

Αναφορικά με τις τιμές των βασικών εμπορευμάτων, η αυξημένη παγκόσμια ζήτηση για μεταλλικά και ενεργειακά προϊόντα εκτιμάται ότι θα διατηρήσει τις τιμές των αντίστοιχων προϊόντων σε ανοδική πορεία. Όσον αφορά ειδικά το πετρέλαιο, οι τελευταίες προβλέψεις των διεθνών οργανισμών τοποθετούν τη μέση τιμή του για το 2018 στα 67 δολάρια ανά βαρέλι περίπου.

Βιβλιογραφία

European Commission (2018), "European Economic Forecast, Spring 2018", Institutional Paper 077.

International Labour Office (2018), *World Employment and Social Outlook, Trends 2018*, International Labour Organization, Geneva.

International Monetary Fund, (2018), *World Economic Outlook, Cyclical Upswing, Structural Change*, IMF, Washington, DC.

OECD (2018), *OECD Interim Economic Outlook* (13 March 2018).

United Nations, (2018), *World Economic Situation and Prospects 2018 (Update as of mid-2018)*, United Nations, New York.